

4..Пироженко Т. О. Психологія комунікативно-мовленнєвого розвитку дитини: автореф. дис. д-ра психол. Наук. Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. К., 2004.

5.Павелків Р. В. Дитяча психологія: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ: Академвидав, 2010. .

Мехед Ольга,
професор кафедри біології Національного університету «Чернігівський
колегіум»
імені Т. Г. Шевченка,
доктор педагогічних наук, професор

Особливості провадження соціально-педагогічної діяльності педагога в умовах реалізації змішаної форми навчання

Анотація. У статті розглядаються особливості соціально-педагогічної діяльності педагога в умовах змішаної форми навчання, яка поєднує традиційне очне навчання з елементами дистанційного. Змішане навчання створює нові виклики для педагогів, вимагаючи адаптації методів комунікації, організації освітнього процесу та забезпечення психологічної підтримки учнів. Автори акцентують увагу на важливості розвитку навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій, збереження індивідуального підходу до учнів, а також підтримки їх мотивації до навчання. У роботі аналізуються практичні інструменти та методики, які сприяють успішному виконанню соціально-педагогічних функцій в умовах дистанційного та змішаного форматів.

Ключові слова: соціально-педагогічна діяльність, змішане навчання, педагог, дистанційна освіта, інформаційно-комунікаційні технології, мотивація учнів.

Постановка проблеми. Сучасна система освіти зазнає значних трансформацій у зв'язку з розвитком інформаційних технологій та глобальними викликами. Змішана форма навчання, яка поєднує очні та дистанційні елементи, стає необхідністю в умовах швидкої зміни освітнього середовища. Однак така модель потребує адаптації не лише методів викладання, а й соціально-педагогічної діяльності вчителя. Виникають труднощі у створенні сприятливого освітнього середовища для учнів, особливо тих, які мають проблеми з доступом до технологій або недостатню мотивацію. Педагоги стикаються з потребою одночасно підтримувати комунікацію з учнями онлайн і в аудиторії, зберігаючи баланс між груповою та індивідуальною роботою [9]. Крім того, важливо забезпечити емоційну підтримку учнів, які можуть відчувати ізоляцію або тривогу. Сучасні соціально-педагогічні практики мають враховувати різноманітність потреб учнів і сприяти розвитку їхніх навичок самостійного навчання [8]. Тому дослідження ефективних підходів до соціально-педагогічної діяльності педагога в умовах змішаного навчання є актуальним і необхідним для вдосконалення освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи соціально-педагогічної діяльності у контексті мети щодо створення сприятливих умов соціалізації та всебічного розвитку зростаючої особистості окреслили в своїх роботах такі науковці: О. Безпалько, О. Будник [1, 2], В. Бочарова, Р. Вайнола, А. Капська [4, 5], Л. Коваль, С. Пальчевський та ін. Проблема змішаного навчання активно досліджується в сучасній педагогічній науці. Зарубіжні та українські науковці, зокрема Р. Грехем та А. Стейсі, відзначають ефективність цієї моделі у поєднанні теорії та практики навчання. В Україні значний внесок у вивчення питань дистанційної освіти зробили Л. Гребенник, Н. Морзе та інші. Їхні дослідження

зосереджені на аналізі інформаційно-комунікаційних технологій, які полегшують інтеграцію змішаного навчання в освітній процес.

Змішане навчання дозволяє педагогам урізноманітнювати методи навчання, що позитивно впливає на академічні результати учнів. У працях А. Монахова аналізується потреба розвитку цифрової грамотності серед педагогів для успішної адаптації до нових умов. Крім того, особливу увагу приділено проблемам формування мотивації учнів у дистанційному форматі.

Українські дослідження акцентують на важливості психолого-педагогічної підтримки в умовах дистанційного навчання, що вказує на актуальність соціальної функції педагога. Автори також досліджують роль індивідуалізації підходів у змішаному навчанні, зокрема у працях О. Корсак і М. Козлова. Важливими є висновки про необхідність створення системи зворотного зв'язку між учнями та вчителями, які зробили закордонні дослідники, такі як Дж. Аллен.

Таким чином, сучасні дослідження дають підґрунтя для впровадження інноваційних соціально-педагогічних практик, однак залишаються питання, які потребують подальшого аналізу.

Виклад основного матеріалу. Соціально-педагогічна діяльність розглядається як специфічний вид професійної активності педагога, що органічно поєднується з іншими аспектами його роботи. Її основне завдання полягає у створенні умов, які сприяють успішній соціалізації, гармонійному розвитку особистості, задоволенню соціокультурних потреб, а також у відновленні конструктивних і соціально прийнятних форм життєдіяльності. Предметом цієї діяльності є процес соціалізації, включно з методиками і технологіями, які застосовуються як у роботі з окремими індивідами, так і з соціальними групами, які перебувають під впливом соціально-педагогічних чинників або потребують підтримки. Головна мета соціально-педагогічної діяльності – забезпечення умов для всебічного розвитку особистості: фізичного, соціального, духовного, морального та інтелектуального. Важливим завданням також є попередження негативних явищ, надання комплексної соціальної, психологічної та педагогічної підтримки, яка допомагає людині розвиватися і реалізовувати себе в процесі соціалізації [10].

Змішана форма навчання відкриває широкі можливості для розвитку освітнього процесу, але водночас ставить перед педагогами нові виклики. Соціально-педагогічна діяльність у такому форматі охоплює широкий спектр завдань: забезпечення доступності освіти, емоційної підтримки учнів, адаптації навчальних матеріалів до цифрових форматів, підтримки мотивації, а також управління навчальним процесом в умовах поєднання очного та дистанційного навчання.

Однією з ключових складових є організація ефективної комунікації між учителем і учнями. Ця комунікація має враховувати особливості цифрових платформ, таких як Google Classroom, Zoom або Microsoft Teams, які дозволяють забезпечити взаємодію учасників освітнього процесу незалежно від їх місцезнаходження. Для цього педагогам необхідно володіти базовими й розширеними цифровими навичками, а також вміти мотивувати учнів до активної участі у таких комунікаціях.

Підтримка мотивації учнів є ще одним важливим аспектом соціально-педагогічної діяльності. Змішана форма навчання створює ризики втрати інтересу до навчання через відсутність безпосереднього спілкування між учнями та педагогом. У цьому контексті використання ігрових елементів, інтерактивних завдань і креативних підходів сприяє зацікавленню учнів. Наприклад, гейміфікація уроків через інтерактивні вікторини, електронні дошки або онлайн-змагання допомагає учням залишатися залученими до навчального процесу [11].

Важливим елементом є роль учителя як наставника, який допомагає учням організувати свій час і завдання. Дистанційний компонент змішаного навчання вимагає від учнів високого рівня самостійності, що не завжди є доступним для школярів молодшого та середнього віку. Учителю має допомагати учням формувати навички тайм-менеджменту, визначати пріоритети у навчанні та контролювати виконання завдань.

Особливої уваги потребує забезпечення рівного доступу до освіти для всіх учнів. У деяких сім'ях може бути обмежений доступ до необхідних технологій або нестабільний інтернет-зв'язок, що ускладнює їхню участь у дистанційній частині навчання. У таких випадках педагоги можуть використовувати додаткові матеріали, друковані посібники або гнучкий графік для учнів.

Ще одним аспектом є психолого-педагогічна підтримка учнів, які відчувають тривогу, стрес або ізоляцію через новий формат навчання. Учителю повинен створювати емоційно комфортне середовище, сприяти зниженню напруженості та підтримувати позитивний клімат у групі. Це можливо через індивідуальні консультації, групові обговорення та інтерактивні заходи [11].

Крім того, необхідно враховувати потреби учнів із особливими освітніми потребами. Для таких дітей слід адаптувати навчальні матеріали, зберігаючи їх доступність, інтерактивність та відповідність рівню розвитку учня. Соціально-педагогічна діяльність є ключовим елементом у забезпеченні ефективного функціонування інклюзивної освіти. Вона спрямована на створення сприятливих умов для розвитку учнів із особливими освітніми потребами, забезпечуючи їхню інтеграцію в освітнє середовище. Така діяльність допомагає адаптувати навчальний процес відповідно до індивідуальних можливостей і потреб дитини, зберігаючи рівність у доступі до освіти. Педагоги відіграють важливу роль у формуванні толерантного ставлення до дітей з інвалідністю серед їх однолітків. Соціально-педагогічна підтримка також сприяє розвитку впевненості учня у власних силах, стимулює його до активної участі в освітньому процесі. Важливим аспектом є взаємодія педагога з батьками, спрямована на підвищення їхньої компетентності у вирішенні освітніх та соціальних питань. Завдяки інклюзивному підходу учні отримують можливість не лише здобувати знання, а й розвивати соціальні навички. Педагог допомагає їм долати бар'єри у спілкуванні та взаємодії, що сприяє їхній успішній соціалізації. У такій діяльності важливо враховувати індивідуальний потенціал дитини, створюючи комфортне середовище для її самореалізації. Завдяки соціально-педагогічній діяльності інклюзивна освіта стає ефективним інструментом формування гармонійного суспільства.

Складність роботи педагога в умовах змішаного навчання полягає також у необхідності поєднання традиційних методів викладання з новітніми технологіями. Учителю має залишатися відкритим до навчання та підвищення кваліфікації, постійно опановуючи нові інструменти й методики [7]. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) відіграють важливу роль у здійсненні соціально-педагогічної діяльності в умовах змішаного навчання. Завдяки цифровим платформам, таким як Google Classroom, Zoom чи Moodle, педагоги мають можливість забезпечити постійну комунікацію з учнями, незалежно від їхнього місцезнаходження. ІКТ сприяють доступності навчальних матеріалів, які можна адаптувати до потреб різних категорій учнів. Використання мультимедійних інструментів дозволяє зробити навчання інтерактивним і більш цікавим, стимулюючи мотивацію до навчання. Соціально-педагогічна підтримка може реалізовуватися через онлайн-консультації, групові зустрічі або індивідуальне спілкування у віртуальному просторі. Інструменти моніторингу, як-от Google Forms, дозволяють виявляти труднощі учнів та коригувати освітній процес у реальному часі. Для учнів із особливими освітніми потребами ІКТ допомагають створювати спеціалізовані

ресурси, наприклад, аудіокниги, відеоуроки з субтитрами або інтерактивні вправи. Використання цифрових технологій також спрощує взаємодію з батьками, забезпечуючи їм доступ до інформації про успішність і потреби дитини. У сучасних умовах ІКТ стають необхідним інструментом для виконання педагогами соціально-педагогічних функцій, забезпечуючи інклюзивність і доступність освіти.

Змішане навчання також змінює підхід до оцінювання знань учнів. Важливо впроваджувати прозорі критерії оцінювання, які враховують як виконання онлайн-завдань, так і результати, отримані під час очного навчання. Використання таких інструментів, як Google Forms чи інтерактивні платформи, дозволяє швидко збирати й аналізувати результати роботи учнів.

Таким чином, соціально-педагогічна діяльність у контексті змішаного навчання є багатогранним процесом, який вимагає від педагога високого рівня професіоналізму, творчості, емоційної стійкості та здатності до інноваційного підходу. Це новий виклик для освітян, який одночасно відкриває безліч можливостей для вдосконалення навчального процесу.

Висновки. Соціально-педагогічна діяльність педагога в умовах змішаного навчання є важливим фактором успішного освітнього процесу. Поєднання очних та дистанційних форм роботи вимагає адаптації методів викладання та особливого підходу до комунікації з учнями.

Забезпечення емоційної підтримки, мотивації та розвитку самостійності учнів має стати ключовими завданнями вчителя. Крім того, педагоги повинні бути готовими до швидкого освоєння нових технологій та підходів.

Дослідження показують, що змішане навчання має значний потенціал для розвитку освітнього процесу за умови ефективного використання цифрових ресурсів. Водночас важливо враховувати індивідуальні потреби учнів та забезпечувати підтримку тих, хто стикається з труднощами в навчанні.

Подальший розвиток цієї теми може сприяти вдосконаленню методик соціально-педагогічної діяльності та підвищенню якості освіти в умовах глобальних змін.

Список використаних джерел та літератури

1. Будник О. Б. Методологічний аспект соціально-педагогічної діяльності. *Теорія і практика управління соціальними системами* : щоквартальний науково-практичний журнал. Харків : НТУ "ХПІ", 2013. № 4. С. 72–82.
2. Будник О. Підготовка майбутнього вчителя до змістово-функціонального моделювання соціально-педагогічної діяльності. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. № 1. 2014. С. 49–56
3. Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти : затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України 14.08.2013 № 1176. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/
4. Капська А. Й. Соціальна робота : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 328 с.
5. Капська А. Й., Безпалько О. В., Вайнола Р. Х. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи : модульний курс дистанційного навчання. Київ, 2002. 164 с.
6. Мехед О. Б., Мехед Д. Б. Професійно-розвивальні технології підготовки майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності, направленої на збереження здоров'я молоді. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова*. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць. Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. Випуск 3К (147) 22. С. 281-285

7. Мехед О. Б., Мехед Д. Б., Мехед К. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій при здійсненні соціально-педагогічної діяльності. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 14–15 (170–171). Чернігів : НУЧК, 2021. С. 27-31

8. Носко М. О., Мехед О. Б. Система критеріального оцінювання підготовки майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності в закладах освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 18 (174). Чернігів : НУЧК, 2022. С. 33-38

9. Швидкий А. Л., Мехед Д. Б., Мехед О. Б. Особливості впровадження інформаційних технологій у навчальний процес (психологічний аспект). *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Випуск 61. Херсон : ХДУ, 2012. С. 401- 406

10. Chystiakova, I.A., Ivani, O.M., Mekhed, O.B., Nosko, Y.M., Khrapaty, S. PhD Training Under Martial Law in Ukraine *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 2022, 22(15), pp. 151–163

11. Griban G., Kudin S., Zhara H., Kuzhelnyi A., Mazur T., Nosko Y., Mekhed O. Formation and Preservation of Students' Mental Health in the Process of Studying at Pedagogical Universities *Acta Balneologica*, 2023. VOL. LXV NUMBER 1 (173). 55-61 doi: 10.36740/ABAL202301110

Мисько Володимир,
керівник гуртка Кам'янець-Подільського
позашкільного навчально-виховного об'єднання
Ілаш Наталія,
керівник гуртка Кам'янець-Подільського
позашкільного навчально-виховного об'єднання

Формування природничої компетентності в школі та позашкільлі через нумізматичну географію: сучасні монети країн світу як навчальний ресурс

Анотація. Розглядається важливість процесів формування природничої компетентності в школі та позашкільлі засобами нумізматичної географії. Стаття містить результати дослідження зображень представників флори і фауни на сучасних монетах країн світу. Авторами складено ряд таблиць для їх використання у навчальному процесі. У статті автори розглянули методичні особливості застосування монет із зображенням тварин і рослин різних країн світу у школі та позашкільлі.

Ключові слова: природнича компетентність, нумізматична географія, освітній процес, школа і позашкільля, флора і фауна, монети країн світу.

Постановка проблеми. Формування природничої компетентності є однією із ключових цілей сучасної освіти. Цей процес спрямований на розвиток у здобувачів освіти знань, умінь, навичок і цінностей, які будуть важливими для розуміння природи, взаємодії з нею та відповідного ставлення до довкілля. Одними із основних аспектів формування природничої компетентності є інтеграція знань і практики: освітній процес має поєднувати теоретичне вивчення природничих дисциплін (географія, біологія, екологія, фізика) з практичними завданнями, експериментами, дослідженнями та проектами.

Компетентісно орієнтоване навчання вимагає, перш за все, активізації розумової діяльності учнів і розвитку їх творчих здібностей. Одним із способів досягнення цієї мети є застосування нестандартних засобів навчання, наприклад, таких як картини і фотографії, гербарії, науково-популярна і художня література, поштові марки і листівки або банкноти і монети різних країн світу [2].